

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ
ΛΥΚΕΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ 2 ΙΟΥΝΙΟΥ 2025**

**ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

A1.α.

1.α

2.β

3.β

(μονάδες 6)

A1.β.

«**παρ' ἧν**»: αναφέρεται στην λέξη: «ὁδόν»

«**ὕπὲρ ὧν**»: αναφέρεται στην λέξη: «παραφράγματα»

(μονάδες 4)

B1.

Σε ένα διάλογο ανάμεσα στον Σωκράτη και τον Γλαύκωνα παρουσιάζεται ο μύθος του σπηλαιίου στον οποίο βασικός εκφραστικός τρόπος είναι η αλληγορία. Με το ρήμα «ἀπείκασον» ο Σωκράτης μάς εισάγει στην παρομοίωση ή μεταφορά του σπηλαιίου: παρομοιάζει τον κόσμο με σπηλιά και τους ανθρώπους με δεσμώτες. Το ρήμα *ἀπεικάζω* σημαίνει απομιμούμαι, απεικονίζω, παρουσιάζω μέσα από μια παραβολή/σύγκριση. Η χρήση του συγκεκριμένου ρήματος στην αρχή της αφηγησης, που είναι γνωστή ως ο «(πλατωνικός) μύθος του σπηλαιίου», σηματοδοτεί την έναρξη ενός λόγου αλληγορικού. Μια αλληγορία συνεπάγεται πως όσα λέγονται έχουν και ένα άλλο επίπεδο σημασιών, πως οι λέξεις, οι έννοιες και οι περιγραφές έχουν πέρα από την κυριολεκτική τους και μια συμβολική σημασία. Η αλληγορία εκτείνεται σε μεγαλύτερο τμήμα του κειμένου ή σε μια ενότητα ή και σε ολόκληρο το έργο, όπως συμβαίνει στη δική μας περίπτωση. Η αλληγορία, επομένως, είναι ένας εκφραστικός τρόπος με τον οποίο ο συγγραφέας άλλα λέει και άλλα εννοεί. Πρόκειται, συνεπώς, για συνεχή μεταφορά ή παρομοίωση. Ο Πλάτωνας τη χρησιμοποιεί για να κάνει πιο κατανοητές δύσκολες φιλοσοφικές έννοιες και για να κερδίσει την προσοχή και το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Τα σημεία του κειμένου που επαληθεύουν την αξιοποίηση της μεθόδου της αλληγορίας εκ μέρους του Πλάτωνα είναι τα ακόλουθα: «ἀπείκασον», «ἴδὲ», «πάθει», «σπηλαιώδει»/«οἶον», «ὄρα, ὁρῶ, ὥσπερ τα παραφράγματα»

Ο μύθος του σπηλαιίου ουσιαστικά παρουσιάζει ανθρώπους αλυσοδεμένους που αδυνατούν να κουνηθούν και ζουν καταδικασμένοι να κοιτούν στον κοίλωμα μιας σπηλιάς ικανοί να δούνε μόνο τις σκιές κάποιων πραγμάτων νομίζοντας πως αυτά είναι πραγματικά. (Ίδὲ γὰρ ἄνθρωπους ... κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἄδυνάτους περιάγειν). Όταν θα καταφέρουν να σπάσουν τα δεσμά τους, θα αντικρίσουν το περιεχόμενο της σπηλιάς στο οποίο υπάρχει ένα τεχνητό φως που βγαίνει από μία φωτιά λίγο πιο ψηλά από αυτούς, η οποία μπροστά της ένα παραπέτασμα πίσω από το οποίο περνούσαν άνθρωποι κρατώντας διάφορα αντικείμενα. (<< φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν... τὰ θαύματα δεικνύασιν.>>) Τις σκιές αυτών των αντικειμένων νόμιζαν για πραγματικότητα οι αλυσοδεμένοι δεσμώτες. Ο απελευθερωμένος δεσμώτης θα αρχίσει να ανεβαίνει στον ανηφορικό δρόμο της σπηλιάς με σκοπό να βγει έξω από αυτήν, δηλαδή από το σκοτάδι στο φως.

Η σπηλιά είναι η αισθητή πραγματικότητα, η πολιτική κοινωνία, στην οποία δεν κυβερνούν οι πεπαιδευμένοι, οι φιλόσοφοι. Ο αλυσοδεμένος δεσμώτης είναι ο άνθρωπος της δόξας, της πλάνης, αυτός που ζει στην πλάνη του αισθητού κόσμου, στην πλάνη της άγνοιας και της απαιδευσίας. Οι δεσμώτες πιστεύουν πως η μόνη πραγματικότητα είναι ό,τι βλέπουν ή ακούν, ό,τι τους δίνει η αίσθηση. Μέσα στην πλάνη τους, μάλιστα, συνδέουν τους ήχους (φθεγγομένους) με τις σκιές που βλέπουν και πιστεύουν ότι τους ήχους παράγουν οι σκιές. Πιο συγκεκριμένα οι δεσμώτες είναι οι άνθρωποι που ζουν στο σκοτάδι της αμάθειας, οι δέσμιοι των δεδομένων των αισθήσεων. Είναι οι απαιδευτοί άνθρωποι που βρίσκονται στο κατώτερο επίπεδο γνώσης (εικασία) και θεωρούν ότι οι σκιές των πραγμάτων είναι η αληθινή εικόνα του κόσμου. Αυτοί οι άνθρωποι μόνο κακό μπορούν να προκαλέσουν, αφού αδυνατούν να υπηρετήσουν τόσο το ιδιωτικό όσο και το δημόσιο καλό. Ακόμη και όταν απελευθερωθούν από τα δεσμά βρίσκονται στο στάδιο της πίστεως, όπου ο απελευθερωμένος δεσμώτης αντικρίζει για πρώτη φορά τα αισθητά πράγματα (αυτά που μεταφέρουν οι άνθρωποι κατά μήκος του τοίχου) και τη φωτιά χάρη στην οποία «βλέπει» τον κόσμο της σπηλιάς. Συνειδητοποιεί πως διαθέτει αισθήσεις, στις οποίες οφείλεται η αντίληψή του για τον κόσμο. Ακόμη όμως βρίσκεται σε πλάνη και δεν έχει αντικρίσει την αλήθεια μέσω της παιδείας.

Το θέμα της αλληγορίας του σπηλαιίου σχετίζεται με το θέμα της παιδείας και της επίδρασης που ασκεί στην ψυχή του ανθρώπου, ώστε να μπορέσει να κατακτήσει το Αγαθό. Στον μύθο του σπηλαιίου παρακολουθούμε την πορεία διαμόρφωσης του φιλοσόφου – άρχοντα, την «άνοδό» του από την απαιδευσία στην αληθινή παιδεία, τη γνώση του Αγαθού. Με τις λέξεις «παιδεία» καὶ «ἀπαιδευσία» ορίζεται μια πρώτη θεματική για τον μύθο του σπηλαιίου: ο Πλάτων θα μιλήσει αλληγορικά περί παιδείας (και έλλειψης παιδείας). Στην Πολιτεία γενικότερα η αναφορά στην παιδεία γίνεται

πάντα σε σύνδεση με την ηθική διαπαιδαγώγηση των πολιτών. Στον μύθο του σπηλαίου, ειδικότερα, η αναφορά στην παιδεία έχει και γνωσιολογικό περιεχόμενο: πώς μπορεί ο άνθρωπος να γνωρίσει την αλήθεια, και μάλιστα το αληθινά υπαρκτό; Η εικόνα του σπηλαίου συμπυκνώνει το νόημα του αγώνα του ανθρώπου να λυτρωθεί από τα δεσμά της φαινομενικότητας, που τον κρατούν εγκλωβισμένο στην άγνοια και την πλάνη, και να ορθωθεί στο φως της αλήθειας. Περιγράφει τη γνωστική πορεία της ανθρώπινης ψυχής, την περιαγωγή της ψυχής από το σκοτάδι στο φως, τη μεταστροφή της προς τη θέα του όντος. Η κατάκτηση της παιδείας, η οποία συμβολίζεται με τον ανηφορικό δρόμο της σπηλιάς, είναι μια διαδικασία δύσκολη, μια συνεχής ανοδική και επίμοχθη πορεία γεμάτη εμπόδια και αναγκασμούς.

(μονάδες 10)

B2. Και στα δύο κείμενα παρουσιάζεται η κατάσταση που βιώνουν άνθρωποι εξαναγκασμένοι να ζουν σε μία ψευδή πραγματικότητα.

Στο κείμενο αναφοράς παρουσιάζονται οι δεσμώτες που συμβολίζουν τους πολίτες της αθηναϊκής κοινωνίας και γενικότερα τους απαίδευτους ανθρώπους, οι οποίοι ζουν σε έναν κόσμο άγνοιας και πλάνης αγνοώντας την αλήθεια. Είναι εγκλωβισμένοι σε μία ψευδή πραγματικότητα στην οποία εμπιστεύονται τις αισθήσεις τους για την αναζήτηση της αλήθειας (<<έν ταύτη έκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς...ἀδυνάτους περιάγειν>>) αφού είναι ακόμα ακαλλιέργητοι και απαίδευτοι με αποτέλεσμα μην μπορούν να αντιληφθούν την πραγματικότητα, να πάρουν σωστές αποφάσεις και να ανακαλύψουν γενικότερα την αλήθεια. Αυτό θα το καταφέρουν μόνο με την κατάκτηση της γνώσης, της παιδείας η οποία είναι μία μακρόχρονη και επίπονη διαδικασία. Βρίσκονται ακόμα σε μία πρώιμη πνευματική κατάσταση λόγω της οποίας γίνονται εύκολα θύματα χειραγώγησης αφού δεν συνειδητοποιούν καν την άγνοια τους. Κάτι αντίστοιχο παρουσιάζεται και στην πρώτη παράγραφο του παράλληλου κειμένου του Τζωρτζ Όργουελ. Στην δυστοπική αυτή κατάσταση όπου ένα απολυταρχικό Κόμμα και ο απρόσωπος ηγέτης του, ο Μεγάλος Αδελφός, κατασκευάζουν μια ψευδή πραγματικότητα μέσα από μηχανισμούς συνεχούς προπαγάνδας και παραποίησης των γεγονότων, οι άνθρωποι είναι εγκλωβισμένοι σε μια πλήρη διαστρέβλωση της πραγματικότητας. Είναι αναγκασμένοι να υπακούουν, να πιστεύουν και να υιοθετούν τις αντιλήψεις και τις απόψεις του Κόμματος όσο παράλογες και αντίθετες με την πραγματικότητα και αν ήταν (<<Στο τέλος, το Κόμμα θα ανακοίνωνε ότι δύο και δύο έκαναν πέντε, κι εσύ θα έπρεπε να το πιστέψεις.>>)(<< Η φιλοσοφία του Κόμματος σιωπηρά αρνιόταν όχι μόνο την εγκυρότητα της εμπειρίας, αλλά και την ύπαρξη της εξωτερικής πραγματικότητας. Η αίρεση των αιρέσεων ήταν η κοινή λογική.>>)

Τα δυο κείμενα επίσης παρουσιάζουν και διαφορές. Στο κείμενο αναφοράς ο Πλάτωνας τονίζει ότι οι άνθρωποι παραπλανώνται από τις αισθήσεις και ο αισθητός αυτός κόσμος είναι ψεύτικος. Οι δεσμώτες, που μπορούν να δουν μόνο τις σκιές στην σπηλιά (<<Ίδὲ γὰρ ἀνθρώπους...ἀδυνάτους περιάγειν,>>) και ίσως αργότερα την ίδια την σπηλιά, ζουν ακόμη στο σκότος της απαιδευσίας, δεν μπορούν να γνωρίσουν την πραγματικότητα, είναι εγκλωβισμένοι και μάλιστα παθητικοί και συμβιβασμένοι με την κατάσταση αυτή αφού δεν έχουν καν συνείδηση της άγνοιάς τους (<<Εἰ οὖν διαλέγεσθαι ...αὐτοὺς νομίζουν ἄπερ ὀρῶεν; >>). Στη δεύτερη παράγραφο του παράλληλου κειμένου ο ήρωας του έργου, ο πολίτης Γουίνστον, θεωρεί ότι δεν μπορεί να νικήσει την παντοδυναμία του Κόμματος αλλά παρόλ' αυτά γνωρίζει και έχει απόλυτη συναισθηση της ύπαρξης της εξωτερικής πραγματικότητας και της παραποίησης των γεγονότων από το Κόμμα. Θεωρεί ότι αυτά που αντιλαμβάνεται με τις αισθήσεις του είναι πραγματικά, αληθινά υπαρκτά, ότι «ο υλικός κόσμος υπάρχει, οι νόμοι του δεν αλλάζουν» («Κι όμως, αυτός είχε ... το κέντρο της γης»), σε αντίθεση με την άποψη του Πλάτωνα ότι οι αισθήσεις μας εξαπατούν και μας απομακρύνουν από τον αληθινό νοητό κόσμο. Πιστεύει ότι οι αισθήσεις αποτελούν πηγή αλήθειας και ότι ο υλικός κόσμος πρέπει να αντιμετωπίζεται ως αληθινός (<<Ο υλικός κόσμος υπάρχει...πέφτουν προς το κέντρο της γης.>>) ό,τι και να λέει το Κόμμα. (<<Το Κόμμα σου έλεγε...και των ματιών σου>>). Τέλος, επιζητά την ελευθερία του, («Ελευθερία είναι η ελευθερία να λες...όλα τα άλλα ακολουθούν»), συνειδητοποιεί την απόπειρα εξαπάτησης και χειραγώγησης, ενώ οι δεσμώτες δεν εκφράζουν και δεν συνειδητοποιούν την έλλειψη ελευθερίας τους, παρόλο που είναι από την παιδική τους ηλικία καθηλωμένοι.

(μονάδες 10)

B3.**α.οισοφάγος****β. φόρος****γ.φορέματα****δ.φέρσιμο****ε.φερέφωνο**

(μονάδες 10)

B4.

1. Λάθος

2. Λάθος

3. Σωστό

4. Σωστό

5. Λάθος

(μονάδες 10)

Γ1. (Αναφέρει ο Πρόδικος) ότι παρατηρούσε προσεκτικά συχνά γύρω της και εξέταζε και αν κανείς άλλος την έβλεπε και ότι πολλές φορές έστρεφε το βλέμμα και στη σκιά της. Όταν, μάλιστα, έφτασαν πιο κοντά στον Ηρακλή, εκείνη που αναφέρθηκε πρώτη προχωρούσε με το ίδιο βήμα, ενώ η άλλη, επειδή ήθελε να φτάσει πρώτη, έτρεξε προς τον Ηρακλή και είπε: « Σε βλέπω, Ηρακλή μου, να απορείς ποιον δρόμο να πάρεις στη ζωή σου. Εάν, λοιπόν, με κάνεις φίλη σου, θα σε οδηγήσω και στον πιο ευχάριστο και στον πιο εύκολο δρόμο (στον δρόμο της απόλυτης ηδονής και ραστώνης) και από τα ευχάριστα δεν θα υπάρξει κανένα που να μην το γευθείς, ενώ θα περάσεις τη ζωή σου χωρίς να δοκιμάσεις δυσκολίες.

(μονάδες 20)

Γ2. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Σωκράτης αναδιηγείται την ιστορία που συνέθεσε ο σοφιστής Πρόδικος σχετικά με τη συνάντηση του Ηρακλή με την Αρετή και την Κακία. Αρχικά περιγράφει και τις δύο γυναίκες ως μεγαλόσωμες (<<δύο γυναίκες προσιέναι μεγάλας,>>), ενώ στη συνέχεια παρουσιάζει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της καθεμίας. Η Αρετή, από την μία, χαρακτηρίζεται ευπρεπής και με χαρακτηριστικά που ταιριάζουν σε ελεύθερο άνθρωπο (<<τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπὴ τε ἰδεῖν καὶ ἔλευθέριον φύσει>>). Παρουσιάζεται καθαρή και αγνή ως προς το σώμα, (<<κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι,>>) με μάτια που απέπνεαν συστολή και σεβασμό,(<<τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ,>>) ενώ το παρουσιαστικό της φανέρωνε τη σωφροσύνη της(<< τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνη,>>). Τέλος, ήταν ντυμένη με λευκά ρούχα (τὴν μὲν ἑτέρανἐσθῆτι δὲ λευκῇ). Η Κακία, από την άλλη, περιγράφεται ευτραφής με χυμώδη σωματότυπο και με απαλό δέρμα (<<τὴν δ' ἑτέραν τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἀπαλότητα,>>). Επίσης, ήταν καλλωπισμένη με τέτοιο τρόπο, ώστε να φαίνεται επιτηδευμένα πιο λευκή και πιο ροδαλή από ό τι ήταν στην πραγματικότητα,(<<κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι,>>), ενώ το παρουσιαστικό της ήταν στητό, ώστε να φαίνεται ότι ήταν ψηλότερη από το κανονικό της ύψος(<<τὸ δὲ σχῆμα ὥστε

δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι>>). Τέλος, εἶχε βλέμμα ἐπίμονο (<<τὰ δὲ ὄμματα ἔχριν ἀναπεπταμένα,>>) και φοροῦσε ἓνα διάφανο ἔνδυμα (...διαλάμποι).

(μονάδες 10)

Γ3α.

γυναῖκας - γυναικός
φύσει - φύσεως
τὸ σῶμα - τοῦ σώματος
καθαρότητι -καθαρότητος

(μονάδες 4)

Γ3β.φάνηθι

μειζόνων
ὀψομένη
ἐπεσκόπει
ἀγάγωμεν
οὐδεμίᾳ

(μονάδες 6)

Γ4α.

ἰδεῖν: **απαρέμφατο της αναφοράς** ἀπὸ το *εὐπρεπῇ*

τῆς φύσεως: **γενική συγκριτική**, β' ὀρος σύγκρισης με συγκριτική λέξη το ἐπίθετο "ὀρθοτέραν"

τῷ Ἡρακλεῖ: **αντικείμενο** στο ἀπαρέμφατο *προσδραμεῖν*

ἀποροῦντα: κατηγορηματική μετοχή , εξαρτώμενη ἀπὸ αἰσθητικό ρῆμα (Ὁρῶ), ἀναφέρεται στο αντικείμενο "σε" του ρήματος "Ὁρῶ" , το οἷο ἔχει ως υποκείμενο

φίλην: **κατηγορούμενο** στο αντικείμενο *ἐμέ*

τῶν χαλεπῶν: γενική αντικειμενική στο ἄπειρος

(μονάδες 6)

Γ4β. εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται: πρόκειται για μια πλάγια ερωτηματική, ολικής αγνοίας, μονομελή. Εκφέρεται με Οριστική <<θεᾶται>> γιατί δηλώνει κάτι το **πραγματικό** και λειτουργεί συντακτικά ως **αντικείμενο** στο απαρέμφατο ἐπισκοπεῖν.

(μονάδες 4)